

REPUBLICA MOLDOVA

RAIONUL LEOVA

SATUL BOROGANI

RAPORT DE ACTIVITATE A APL BOROGANI
pentru 2024

Prezentat în cadrul

Sedinței CONSILIULUI LOCAL BOROGANI
2025

**«Oamenii se urăsc pentru că se tem,
se tem, pentru că nu se cunosc
și nu se cunosc, pentru că nu comunică.»
Martin Luther King**

Stimați consilieri, invitați, oaspeți!

Este deja o tradiție ca la începutul fiecărui an raportăm onest și sincer, în fața comunității despre ce s-a realizat în anul precedent. Acum că anul 2024 s-a încheiat, putem trage o linie, pentru a însuma rezultatele obținute în activitățile pe care le-am desfășurat, să tragem niște concluzii, să stabilim punctele forte ale activității ce au asigurat succesul, dar și să menționăm punctele slabe ce au fost motivele insucceselor, în același timp, să învățăm niște lecții, ce ne vor fi de folos în activitatea din anul ce a început.

În conformitate cu prevederile Legii privind Administrația Publică Locală, articolul 29, Vă prezint Raportul cu privire la starea economico- socială și de mediu a satului Borogani. Raportul conține momentul bilanțului, ce se referă la capacitatea efectivă a administrației publice locale de a rezolva cu responsabilitate treburile publice și de a gestiona patrimoniul localității în interesul comunității locale pe principiile autonomiei locale.

Consider că prezentarea raportului anual de activitate este nu doar o datorie a noastră, ci și o necesitate, această lucrare reprezentând un instrument prin care cetățenii satului Borogani sunt informați despre modul și eficiența rezolvării treburilor publice, în contextul preocupării pentru o reală deschidere și transparență a instituției noastre, și nu o lucrare care să aibă scopul ca primarul să se laude, așa cum pretind unii.

Onorată asistență! De o bună vreme, vreo 20 de ani încoace, cuvântul „criză” este pe buzele tuturor, iar efectele ei le resimțim cu toții, și anume: lipsa locurilor de muncă bine plătite, fapt ce a motivat plecarea oamenilor, în special a tinerilor, persoanelor apte de muncă, la muncă și cu traiul peste hotare, iar drept urmare a acestui fenomen, ne confruntăm cu foarte multe probleme: creșterea infracțiunilor în rândurile minorilor rămași fără îngrijirea părintească, lipsa acută de specialiști calificați în toate domeniile, inclusiv în administrația publică locală. În mare parte am rămas în teritoriu cu pensionari bolnavi. De asemenea, avem un mediu de afaceri „în suferință”, și altele. Toate problemele societății noastre, începând cu 2020, au fost agravate cardinal de criza pandemică, iar din 2022 – de războiul din Ucraina, dar și de inflație, respectiv, de creșterea prețurilor.

Chiar dacă administrația publică locală nu poate să desfășoare activitate economică sau să creeze locuri de muncă, ea poate să impulsioneze dezvoltarea economică locală prin crearea condițiilor la nivel local pentru antreprenori, ea are scopul să asigure condițiile unui trai decent, astfel încât cetățenii să beneficieze de facilitățile obligatorii într-un sat. Este extrem de dificil de muncit în administrația publică locală în condițiile care s-au creat astăzi: cu un buget mic, dar cu mari și multe probleme, cu un număr foarte mic de cetățeni angajați legal în câmpul muncii, cu o scăzută inițiativă locală de a relansa activitățile economice, pe fonul activității dezorganizate, haotice a agenților economici. Dar, chiar și în aceste condiții, programul pe care mi l-am asumat, venind la primărie este unul eficient, un program care schimbă spre bine fața satului nostru.

Astfel, din 2015 încoace, inclusiv 2024, în satul Borogani au fost derulate o serie de investiții, au fost dezvoltate o serie de servicii, toate având drept scop transformarea satului nostru într-un loc civilizată în care să domnească ordinea, curățenia și bunul simț. Despre multe dintre ele v-am comunicat în cadrul adunărilor generale din perioada 2016-2024. Astăzi am să mă refer la activitățile întreprinse în anul 2024. Totodată, țin să menționez că rapoartele cu privire la activitatea primăriei și a primarului pentru anii 2015-2022 le puteți citi în întregime pe pagina web a primăriei: www.borogani.sat.md.

Cu toate că și în acest an au fost resimțite efectele crizelor din anii precedenți, totuși am demonstrat performanță, am înregistrat noi și mari reușite ce au contribuit la îmbunătățirea vieții locuitorilor din sat.

Rezultatele atestate sunt un efort comun al întregii echipe, a aparatului Primăriei și a serviciilor subordonate, care au depus o muncă considerabilă pentru îndeplinirea sarcinilor încredințate.

Am reușit și grație perseverenței, buneii organizări, eforturilor comune ale tuturor instituțiilor din teritoriu, agenților economici și, nu în ultimul rând, implicării, participării locuitorilor adulți, elevilor, tinerilor din sat. De aceea, de la bun început doresc să mulțumesc tuturor pentru implicare și pentru sprijinul acordat.

APL Borogani este reprezentată de Primărie și Consiliul Local. În activitatea de zi cu zi, randamentul unei munci eficiente se datorează în mare parte lucrului în echipă. Pentru început am să vorbesc despre angajații primăriei. Echipa de specialiști ai primăriei nu este deloc numeroasă. De aceea, vreau să atrag atenția că e destul de dificil să facem față cerințelor și atribuțiilor acordate prin lege atunci când nu numai că nu ai resurse financiare, dar nici resurse umane.

Așadar, în statele de personal ale primăriei sunt 6 unități: primar cu aparatul de 5 unități, cu statut de funcționari publici, dintre care 1 secretar al Consiliului Local (din luna octombrie este în concediu medical), 1 percepător fiscal (10.03.2022), 1 specialist principal în reglementarea regimului funciar (demisionat din luna octombrie), 1 contabil-șef, 0,5-specialist recrutare și 0,5 – specialist în relații cu publicul și atragerea fondurilor, (funcție suspendată din luna octombrie). Pe lângă Primărie activează serviciul de Asistență Socială cu 1,0 unitate. Dacă e să analizăm personalul din perspectiva vârstei, atunci vârsta medie a funcționarilor publici ai Primăriei Borogani este de 40 de ani, dintre care 1 de vârstă pensionară. Cel mai tânăr angajat are 22 de ani. Dacă e să analizăm în aspectul de gender, atunci 100% din angajați sunt femei.

La capitolul personal avem 2 mari probleme:

- Funcțiile din aparatul primarului nu sunt atractive pentru bărbați;
- Funcțiile din aparatul primarului nu sunt atractive pentru tineri;

N.B. Din observațiile făcute pe parcursul activității, aceste locuri de muncă nu sunt atractive pe motiv că salariile sunt foarte mici, raportate la salariile din alte domenii de activitate, precum și la prețurile de consum și, nu în ultimul rând, la cerințele postului și sarcinile incluse în fișa de post, gradul sporit de stres zilnic, chiar și la atitudinea neprietenosă, violentă, pe alocuri, a locuitorilor față de acești angajați. De aceea oamenii aleg să se angajeze în domeniile mai bine plătite, cu mai puțină interacțiune cu oamenii, cu mai puțin stres, sau să plece la muncă peste hotare.

Conform statutului, atribuțiilor legale, Consiliul Local este organul local DELIBERATIV, adică organul care primește decizii, în conformitate cu legislația în vigoare (Parlamentul satului), iar primarul, împreună cu funcționarii primăriei este organul executiv local, adică execută, îndeplinește deciziile aprobate de consiliu (Guvernul satului).

Cu referire la componența Consiliului Local Borogani:

Consiliul Local Borogani, conform numărului de locuitori din localitate, are 13 consilieri locali.

La data de 14.11.2023, în urma rezultatelor alegerilor locale din 05.11.2024, au fost validate mandatele următorilor consilieri locali:

1. Jalbă Vasilisa
2. Jalbă Maria
3. Talai Viorica
4. Talai Tudor
5. Culeac Elena
6. Buzilă Vladimir
7. Butnarcu Svetlana
8. Savițki Gheorghe
9. Sandu Elena
10. Paiu Ludmila
11. Cacealapa Mihail
12. Puzderi Lilia
13. Jalbă Victor

Pe parcursul anului 2024 au fost desfășurate 6 ședințe ale Consiliului Sătesc, în cadrul cărora au fost aprobate 109 decizii. Au fost examinate, inclusiv, 36 de cereri de la cetățeni.

După cum știți, în gestiunea Primăriei sunt 5 instituții din teritoriu, și anume:

1. Grădinița „Andrieș”;
2. Casa de Cultură;
3. Muzeul;
4. Biblioteca publică
5. Colectivul –model „Busuioc Moldovenesc” care activează pe lângă Casa de Cultură.

În afară de aceste instituții, activitatea cărora este gestionată, monitorizată de către primărie, în teritoriu mai activează:

1. Liceul Teoretic „Grigore Vieru”;
2. Gimnaziul „Vasile Badiu”;
3. Centrul de Sănătate.

Aceste instituții sunt la autogestiune, adică își planifică și cheltuie sursele financiare independent, precum și își planifică și desfășoară activitatea statutară independent. Primăria și aceste instituții sunt în relație de colaborare, și nu de subordonare.

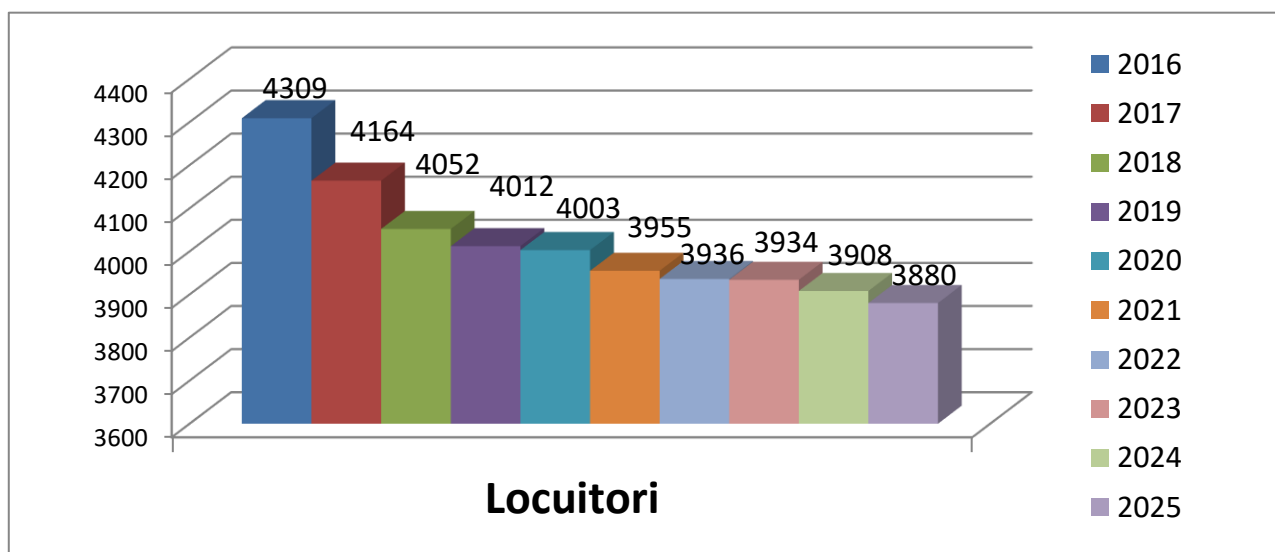
În afară de instituțiile menționate mai sus, în teritoriu activează și Oficiul Poștal care se subordonează filialei Comrat a Î.S. „Poșta Moldovei” și Postul de Poliție care se subordonează Inspectoratului de Poliție Leova cu care Primăria colaborează în vederea acordării de servicii calitative cetățenilor din sat.

Una dintre obligațiunile fundamentale ale Administrației Publice Locale este gospodărirea eficientă a patrimoniului sau a bogățiilor, proprietăților localității.

Așadar, ce patrimoniu are satul Borogani?

În primul rând, cel uman:

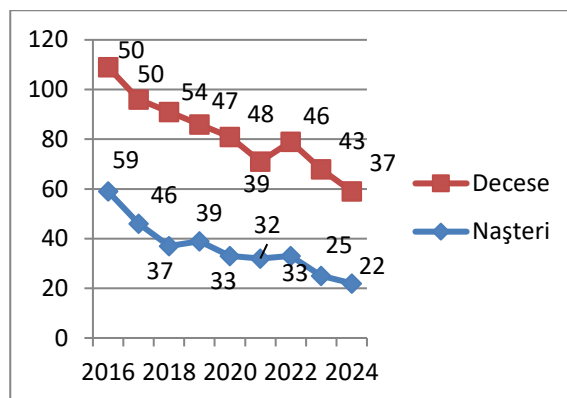
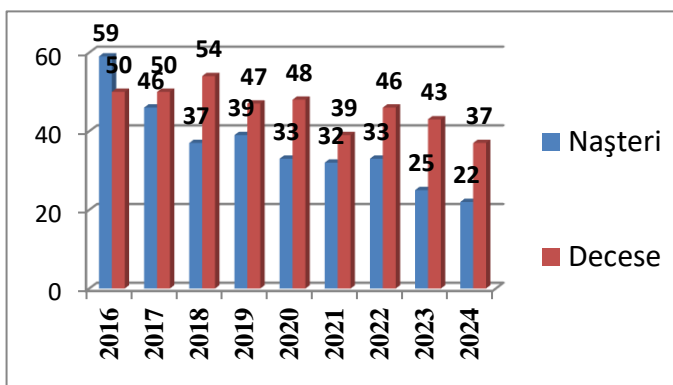
În localitatea Borogani la 1 ianuarie 2025 sunt puși la evidență 3880 cetățeni. Numărul locuitorilor este în scădere, comparativ cu 4.309 în 2015.

Avem 1.276 de gospodării.

Situația demografică în ultimii cinci ani a fost determinată de o scădere a populației, și chiar dacă până în 2016 ne mai încuraja faptul că nașterile, atunci din 2017-2021, decesele au depășit nașterile, în 2018 și 2020, considerabil. În total în ultimii cinci ani s-au născut 307 și au decedat 377 persoane:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	TOTAL
S-au născut	59	46	37	39	36	32	33	25	22	329
Au decedat	50	50	54	47	48	39	46	43	37	414
Căsătorii	23	16	20	22	14	17	15	18	13	158

Patrimoniul funciar, adică pământ, terenuri.

Cadastrul Funciar al UAT Borogani

	Destinația	2024	2025	S-a mărit	S-a micșorat
1	Suprafața totală a unității administrativ-teritoriale Borogani	6543,72	6543,72		
2	Terenuri cu destinație agricolă inclusiv: Arabil Pârloage Plantații multianuale Pășuni Alte terenuri	5337,5 3721,98 ha 47,36 ha 295,36 ha 933,54 339,26 ha	5337,5 3721,98 ha 47,36 ha 295,36 ha 933,54 339,26 ha		
3	Terenurile satelor, orașelor	299,16 ha	299,16		
4	Terenurile destinate industriei, transportului, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale	19,18 ha	19,18		
5	Terenurile fondului silvic	764,01 ha	764,01		
6	Terenurile fondului apelor	118,57 ha	118,57		
7	Terenurile fondului de rezervă	5,3 ha	5,3		

Pe teritoriul localității își desfășoară activitatea 7 G.Ț care prelucrează **1391,78 ha.** dintre care:

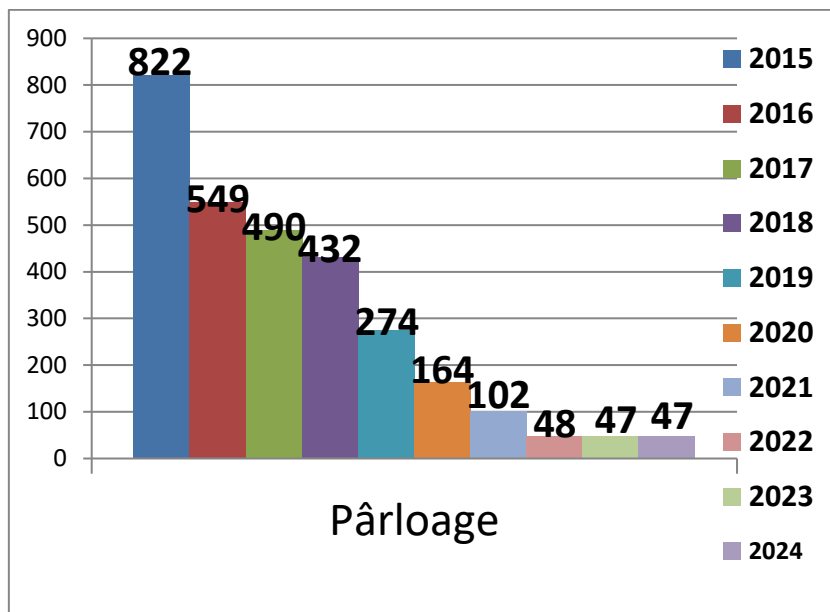
- terenuri proprietate a cetățenilor- 1034,86 ha.
- terenuri proprietate a primăriei- 61,26 ha.
- terenuri proprii -148 ha.

SRL-urile sunt 18 la număr care au în folosință o suprafață totală de **1908,6 ha,** dintre care:

- terenuri proprietate a cetățenilor- 1764,26 ha
- terenuri proprietate a primăriei- 105,34 ha
- terenuri proprii -39 ha.

APL are în proprietate 5 bazine acvatice, cu suprafața totală de 90,62 ha, 2 dintre ele fiind gestionate de către doi agenți economici din teritoriu, cu suprafața de 68,83 ha.

Una dintre condițiile ca pământul să fie cu adevărat o SURSĂ DE VENIT este că el trebuie să fie prelucrat. În acest sens, în ultimii șase ani se atestă o dinamică pozitivă. Din diagrama propusă observați că din an în an suprafețele neprelucrate devin tot mai mici:

Patrimoniul financiar, adică bani.

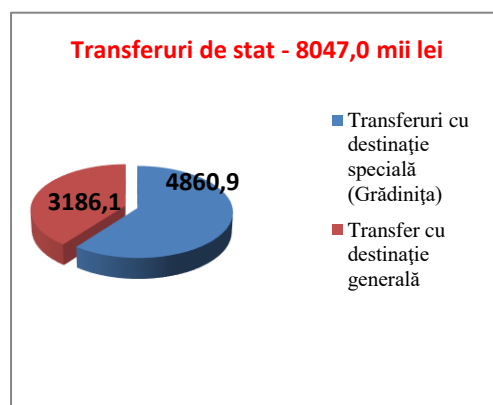
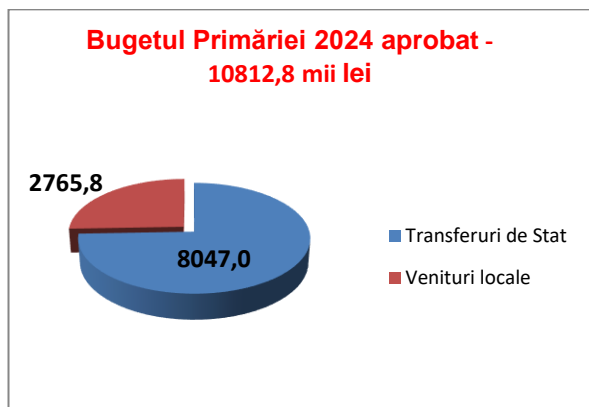
- Notă: 1. Buget= transferuri+venituri locale
 2. Transferuri=generale+speciale
 3. Venituri proprii= mijloace colectate+impozit funciar+impozit pe venit din salariu+arenda

Ca noțiuni, vom analiza bugetul în 3 aspecte: bugetul aprobat, bugetul precizat, bugetul realizat. De asemenea, vom analiza bugetul și referitor la venituri, și referitor la cheltuieli. Și la venituri, și la cheltuieli vom opera cu noțiunile: venit/cheltuieli aprobate, venituri/ cheltuieli precizate, venituri/ cheltuieli executate.

Să începem cu veniturile.

VENITURI		
APROBAT	PRECIZAT	EXECUTAT
10812800,00 lei	14351000,00 lei	12058400,00 lei

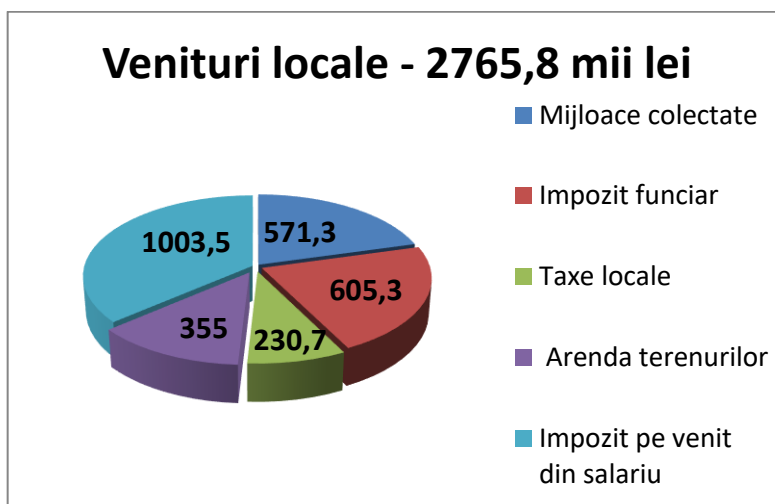
Bugetul primăriei a fost aprobat pentru anul 2024 prin Deciziile Consiliului local nr.4.7 și 4.8 din 11.12.2023 la partea de venituri în sumă de 10812,8 mii lei, dintre care transferuri de stat- 8047,0 mii lei, inclusiv transferuri cu destinație specială 4860,9 mii lei (Grădinița), transferuri cu destinație generală 3186,1 mii lei, inclusiv 1130,1 mii lei – Fondul rutier. Venituri locale- 2765800,00 lei, inclusiv: Mijloace colectate – 571300,00 lei (încasări– plata părintească Grădinița – 275,7 mii lei; servicii cu plată – 113,9 mii lei, iluminatul stradal – 181,7 mii lei), venituri proprii din impozite și taxe locale – 2194,5 mii lei (impozit funciar – 605300,00 lei, impozitul pe venit din salariu – 1003500,00 lei, arenda – 355000 lei, taxe locale – 230,7 mii lei.)

Analizând diagrama, atestăm faptul că 66% din buget sunt transferuri de stat și doar 34 la sută, venituri proprii.

65,5 % din transferurile de stat sunt cu destinație specială- Grădinița.

Venituri locale – 2765,8 mii lei

NOTA BENE: Transferurile de Stat se calculează în dependență de numărul de populație, suprafața localității, iar veniturile locale se acumulează din impozite și taxe locale, executarea cărora depind de munca angajaților primăriei în scopul acumulării impozitelor, dar și de responsabilitatea cetățenilor de a achita aceste impozite, precum și de cum achită locuitorii noștri plățile pentru arenda terenurilor arendate de la primărie și pentru serviciile acordate de primărie.

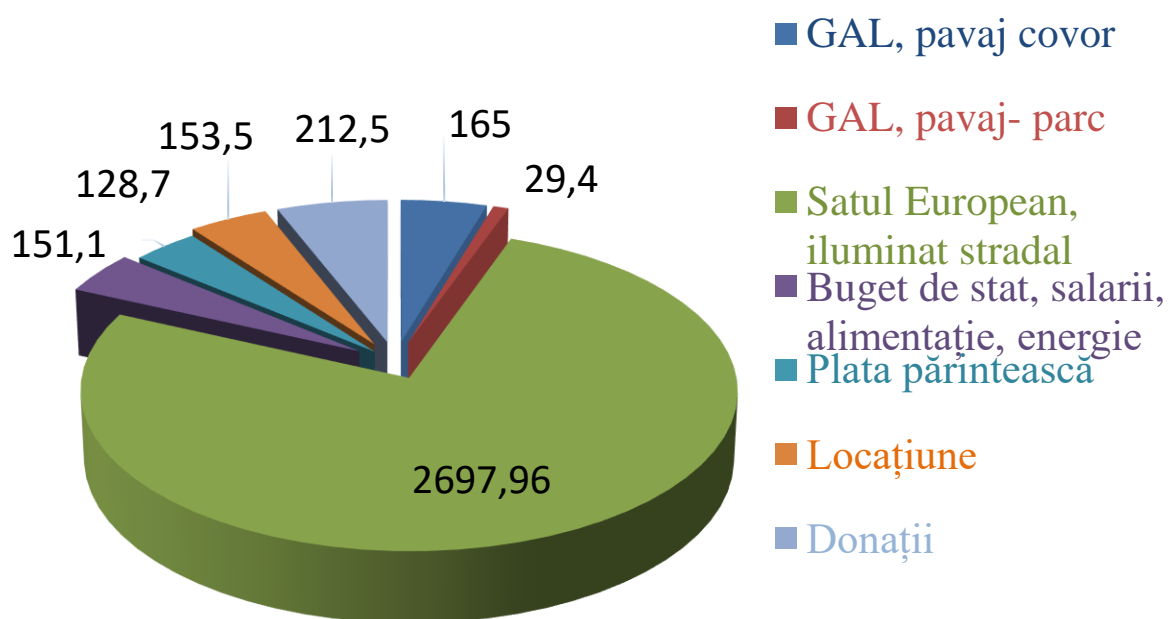
Ceea ce am explicat până la moment se referă la bugetul aprobat. Pe parcurs s-au făcut modificări, pentru că au intrat și alte sume în buget.

Bugetul a fost precizat la suma de **14351,0 mii lei**. Modificările indicatorilor aprobați inițial se explică prin faptul că pe parcursul anului 2024 au fost atrase surse financiare extrabugetare în sumă de **3538,2 mii lei**, după cum urmează:

1. Atragerea granturilor în cadrul proiectelor de dezvoltare comunitară – **2892,36 lei**:

- Proiectul finanțat în cadrul GAL “ Steaua Bugeac” : «Covorul traditional moldovenesc – simbol al neamului» - **165000,00 lei**;
 - Proiectul GAL “ Steaua Bugeac” - ”Acces sigur pentru toți la Cultură și Sport” din satul Borogani, raionul Leova – datorie din anul 2023 - **29400 lei**;
 - Din cadrul proiectului finanțat de ONDRL (Satul European) ”Extinderea iluminatului public în satul Borogani, raionul Leova” în sumă de **2697955 lei**.
2. Transferuri de stat cu destinație specială pentru grădiniță (gaz, electricitate, salariu) – **151,1 mii lei**.
 3. Plata părintească – **128,7 mii lei**.
 4. Darea în locațiune a spațiului bucătăriei din Grădinița «Andrieș»- **153,5 mii lei**
 5. Donații – **212,5 mii lei**

Bugetul 2024, precizat-14351,00 mii lei (Majorări- 3538,2 mii lei; surse)

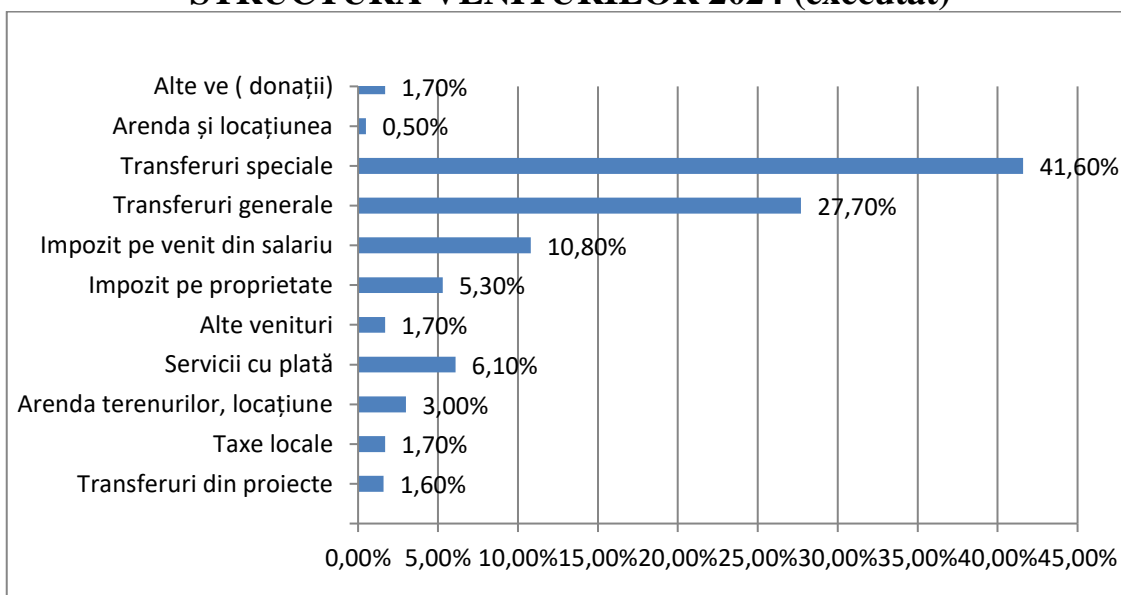

Executarea reală a părții de venituri constituie **12058,4** mii lei sau **84,9 %** față de planul precizat.

STRUCTURA VENITURILOR 2024 (executat)

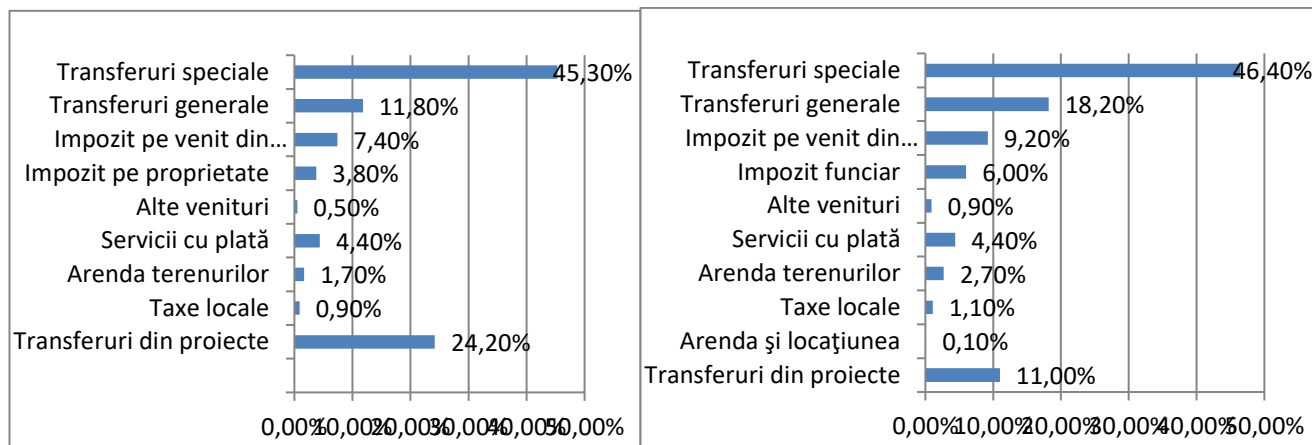
Venituri	Suma (mii lei)	%
Impozit pe venit	1301,7	10,8
Impozit pe proprietate	638,8	5,3
Taxe locale	203,2	1,7
Arenda și locațiunea	56,5	0,5
Servicii cu plata	740,3	6,1
Arenda terenurilor	359,9	3,0
Alte venituri (donații)	212,0	1,7
Transferuri generale	3339,6	27,7
Transferuri speciale	5012,0	41,6
Transferuri din cadrul proiectelor	194,4	1,6
Total	12058,4	100

STRUCTURA VENITURILOR 2024 (executat)

Total, executat- 12058,4 mii lei. (de comparat cu 2021, 2022, 2023)

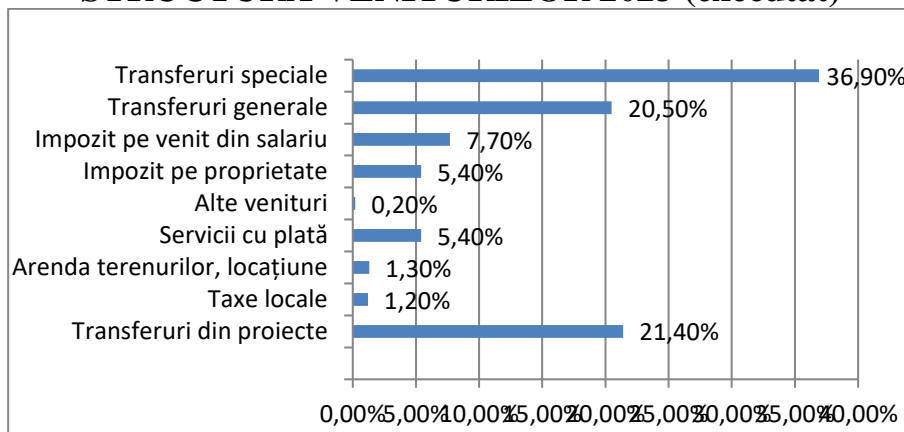
STRUCTURA VENITURILOR 2022 (executat) STRUCTURA VENITURILOR 2021 (executat)

Total, executat- **12175,9 mii lei.**

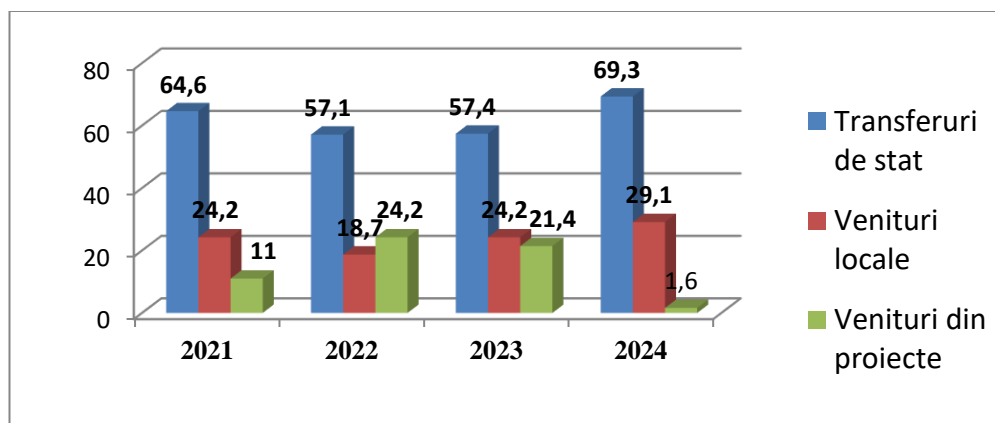
Total, executat- **8614,8 mii lei.**

STRUCTURA VENITURILOR 2023 (executat)

Total, executat- 13288,4 mii lei.

Structura veniturilor 2021-2024 (executat)

Despre cum stau lucrurile în domeniul executării **veniturilor locale**, judecăm după datele din tabelul afișat și din diagramele propuse:

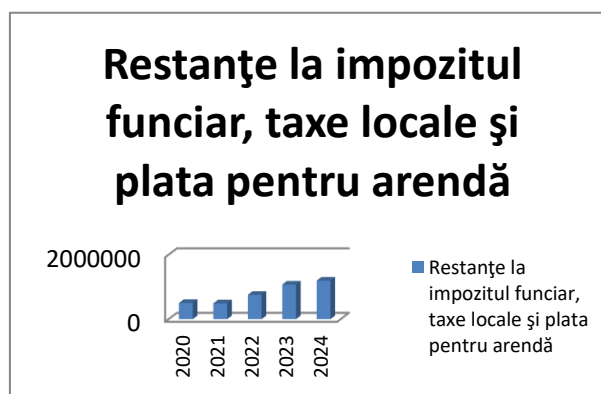
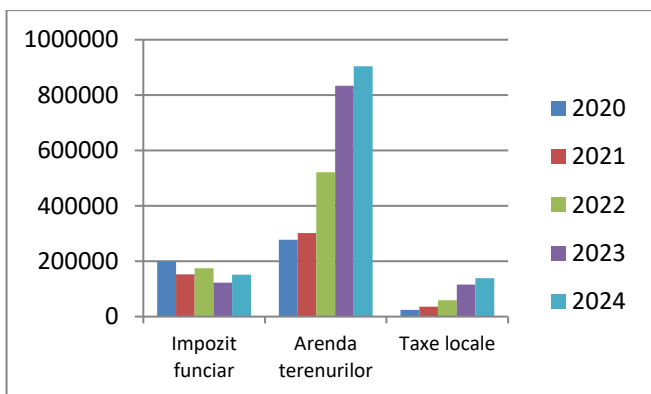
Calcularea și achitarea impozitului funciar, al arendei bunurilor imobile și taxelor locale

N	Plăți	Suprafața ha	Restanțe 2023	Calculat 2024	Achitat 2024	Restanțe 2024
IMPOZIT						
1.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole arendate de G.Ț.	1376,53	8673,22	171337,86	190131,45	-10120,37
2.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole arendate de SRL	2028,16	16507,76	283290,73	228809,06	70989,43
3.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole arendate de persoane fizice	32,46	5045,62	3632,43	1714,2	6963,85
4.	Impozitul funciar pentru terenurile aferente construcțiilor arendate de persoane fizice	12,08	15248,27	3232,4	2198,2	16282,47
	SUBTOTAL	3449,23	45474,87	461493,42	422852,91	84115,38
5.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole prelucrate de persoane fizice și G.Ț.(care nu sunt date în arendă)	627,27	17242,16	77781,48	76743,47	18280,17
6.	Impozitul funciar al loturilor pe lângă casă/ art.82 (sote) 639.4 ha	339,00	15159,00	61800,00	70770,20	6188,80
7.	Impozitul pe pășuni	932,09	28313,47	25900	36480,00	17733,47
8.	Impozitul al bunurilor imobile(case)		4489,97	29160	26317,06	7332,91
9.	Impozitul funciar pentru terenurile agricole prelucrate ilicit (pasune)	62,88	11750,56	6603,32		18353,88
	SUBTOTAL	1961,24	76955,16	201244,8	210310,73	67889,23
	TOTAL IMPOZITE	5410,47	122430,03	662738,22	633163,64	152004,61
ARENDA						
1.	Arenda pentru terenurile agricole arendate de G.Ț.	84,16	169865,52	107442,29	34268,77	243039,04
2.	Arenda pentru terenurile agricole arendate de SRL	150,0	449814,49	211432,24	293575,16	367671,73
3.	Arenda pentru terenurile agricole arendate de persoane fizice	32,46	28468,44	14339,86	20326,56	22481,74
5.	Arenda pentru terenurile aferente construcțiilor arendate de persoane fizice	11,17	16732,74	6681,79	5797,78	17616,75
6.	Arenda pentru terenurile prelucrate fără contract (ilicit)	62,88	169007,96	90260,63	5978,00	253290,59
	TOTAL ARENDĂ	340,67	833889,15	430156,81	359946,27	904099,69
1.	Amenajarea teritoriului		-8080,68	8800	9014,96	-8295,64
2.	Salubritatea		107998,35	155400	148473,03	114925,32
3.	Taxa pentru amplasarea obiectelor comerciale		18534,15	59200	45290,83	32443,32
	TOTAL TAXE		118451,82	223400	202778,82	139073,00
	TOTAL ACUMULĂRI		1074771,00	1316295,03	1195888,73	1195177,3

Restanțe

Plăți	2020	2021	2022	2023	2024	A crescut/s-a micșorat
Impozit funciar	199711,55	152752,33	302065,75	122430,03	152004,61	S-a majorat cu 29574,58
Arenda terenurilor	277263,3	301861,71	520965,69	833889,15	904099,69	S-a majorat cu 70120,54
Taxe	24500,29	35464,25	58711,58	118451,82	139073,00	S-a majorat cu 20621,18
TOTAL RESTANȚE	501474,85	490078,29	754060,08	1074771,00	1195177,3	S-a majorat cu 120406,3

Hot. Judecătorei Cimișlia din 10.04.2019 – încasarea silită, suma 122464,00 lei.

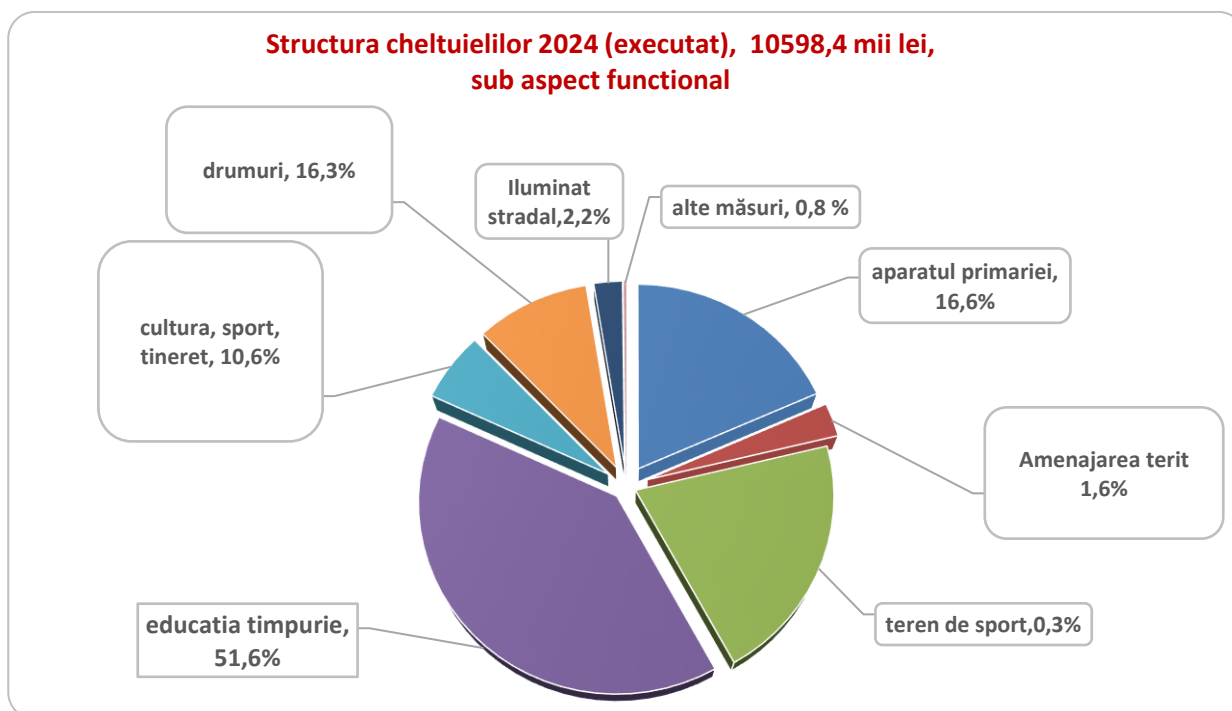

Trebuie să menționăm că în primele 2 luni ale anului în curs suma restanțelor s-a diminuat cu 8700,00 lei de la persoane fizice și _____ lei, de la persoane juridice . Totuși restanța la impozite, plata arende și taxe este una record. Facem apel la conștiința și responsabilitatea fiecărui cetățean ca să achite sistematic, în fiecare an, datoria față de stat. Noi, angajații de la primărie suntem martori cum cetățenii noștri, din cauza că nu au achitat la timp, astăzi achită sume enorme, în mare parte acestea fiind penalități pentru neplata la timp. Mă întreb, și vă întreb: Oare chiar avem așa oameni bogați, care au de unde achita penalități ce întrec adeseori plata de bază?!

2. Partea de cheltuieli a fost aprobată la suma de 10812,8 mii lei, precizată- la suma de 14488,4 mii lei. Cheltuielile executate/de casă alcătuiesc 10598,4 mii lei. Față de planul precizat avem o executare de 73,15 %. Cheltuielile efective (fără gaz, energie, transport, etc.) alcătuiesc 7652,8 mii lei.

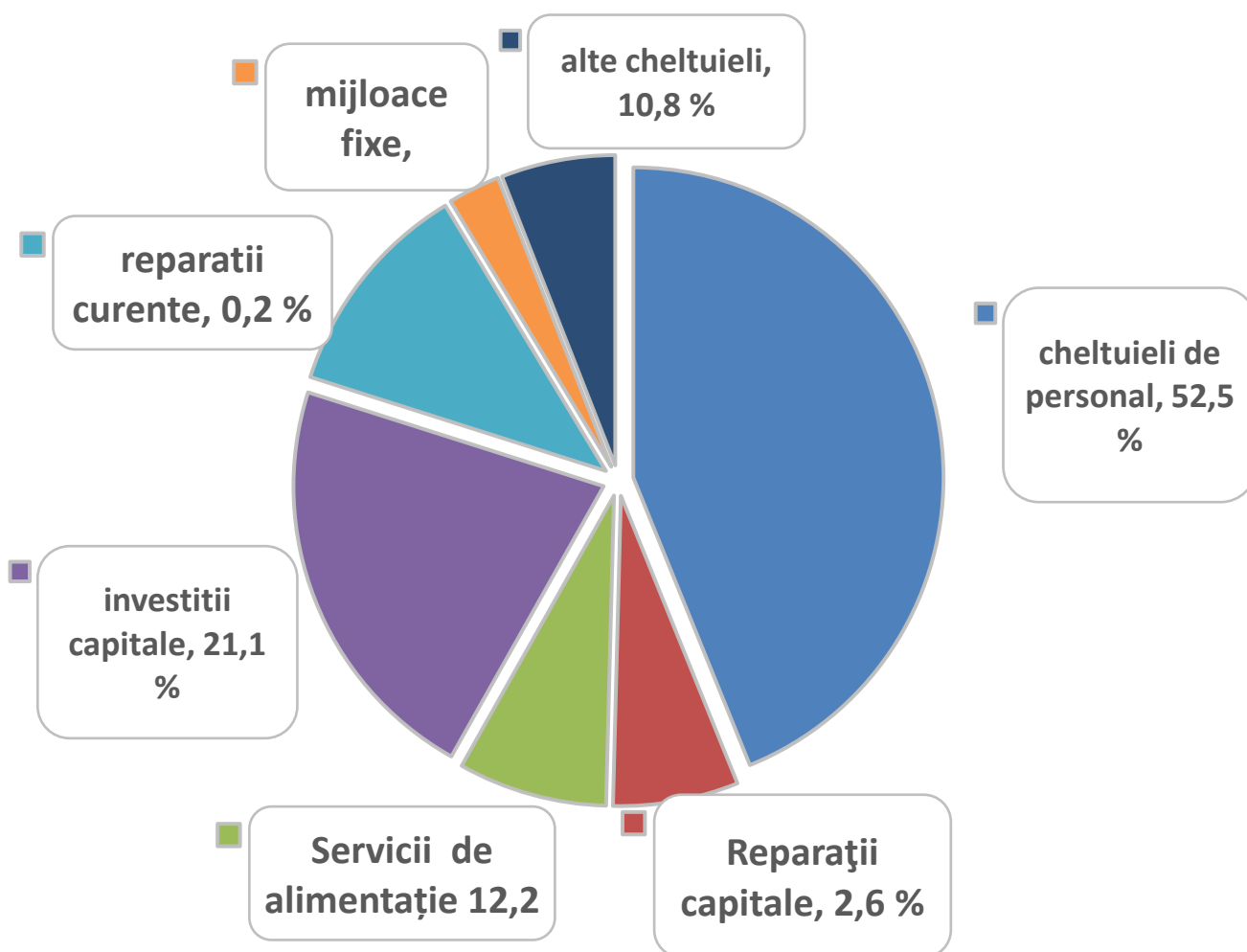
CHELTUIELI		
APROBAT	PRECIZAT	EXECUTAT
10812800 lei	14488400 lei	10598400 lei

Structura cheltuielilor 2024 (executat)

	Executat Suma (mii lei)	%
Cheltuieli funcționale		
Aparatur primariei	1760,9	16,6
Amenajarea teritoriului	167,0	1,6
Teren de sport	36,1	0,3
Educatia timpurie	5467,2	51,6
Cultura, sport, tineret	1128,6	10,6
Drumuri	1729,6	16,3
Iluminat stradal	226,3	2,2
Alte masuri	82,7	0,8
total	10598,4	100,0

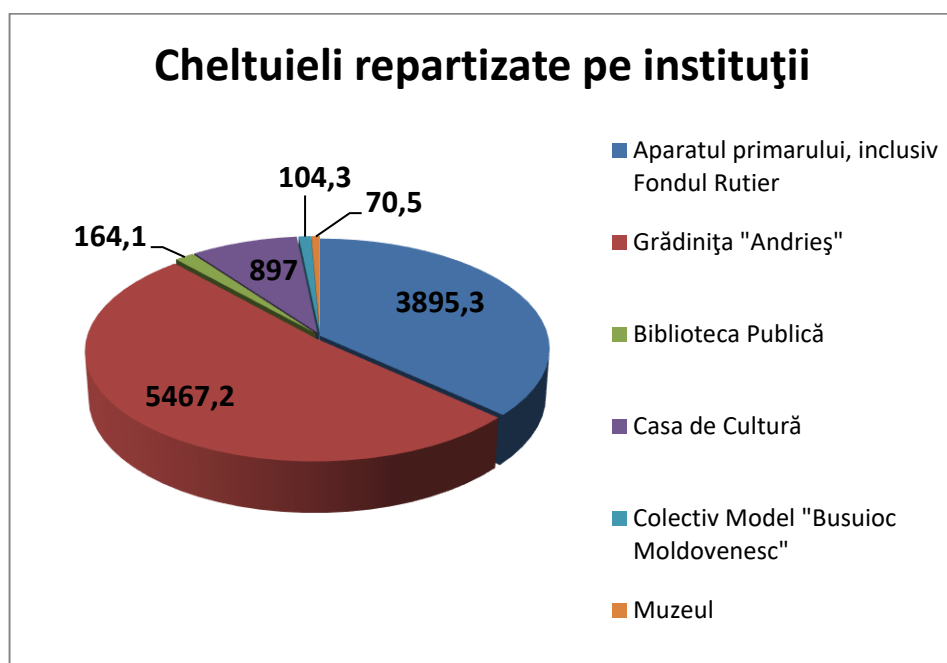
**Structura cheltuielilor 2024 (executat), 10598,4 mii lei,
sub aspect economic**

	Suma (mii lei)	%
Cheltuieli de personal	5567,5	52,5
Reparații capitale	273,4	2,6
Servicii de alimentare	1290,8	12,2
Investiții capitale	2241,4	21,1
Reparații curente	21,8	0,2
Mijloace fixe	51,8	0,6
Alte cheltuieli	1151,7	10,8
Total	10598,4	100

Suma totală a cheltuielilor (10598,4 mii lei) a fost repartizată pe instituții care sunt în gestiunea primăriei, după cum urmează:

Nr.	Instituția	Suma (mii lei)
1.	Aparatul primarului <i>Notă: inclusiv Fondul rutier – 1729,6 mii lei, teren de sport – 36,1 mii lei, iluminat stradal – 226,3 mii lei, amenajarea teritoriului – 167,0 mii lei, .aparatul primarului (inclusiv servicii de suport în cadrul primăriei) – 1736,3 mii lei.</i>	3895,3
2.	Grădinița „Andrieș”	5467,2
3.	Biblioteca Publică	164,1
5.	Casa de Cultură	897,0
6.	Colectiv Model „Busuioc Moldovenesc”	104,3
7.	Muzeul	70,5

Cu detalii despre executarea bugetului, pe instituții, voi reveni în continuare, în cadrul compartimentului „Realizări 2024”.

De fapt, de cum funcționează toate instituțiile din teritoriu, de cum este gestionat patrimoniul, depinde, în mare parte, calitatea vieții cetățenilor din sat.

REALIZĂRI 2024

Domeniul „INFRASTRUCTURĂ”

La acest domeniu se referă 4 proiecte la care am lucrat în 2024:

1. Iluminatul stradal
2. Reabilitarea drumurilor locale
3. Aprovizionarea cu apă din Prut
4. Covorul tradițional moldovenesc- simbol al neamului.

1. Cu referire la iluminatul stradal: În anul 2024 am elaborat Proiectul tehnic pentru Extinderea rețelei de iluminare publică. Proiectul include construcția a 9220m de rețele de iluminat stradal, instalarea a 279 de corpuri de iluminat. De asemenea, în scopul identificării resurselor financiare pentru a construi rețeaua de iluminat stradal, am aplicat la proiectul Satul European și am obținut finanțare. În perioada octombrie 2024-decemrie 2024 am organizat licitația și am selectat executorul lucrărilor. În urma licitației a fost semnat contractul de antrepriză pentru construcția rețelei de iluminat stradal. Suma contractului este de **1733756,95 lei**. Lucrările de construcție vor fi executate în 2025.

Bugetul total al proiectului: 1760428,00 lei, inclusiv

Grant din FNDRL: 1752828,00 lei

Bugetul local: 7600,00 lei

Țin să amintesc că în 2021 a fost dată în exploatare prima porțiune de rețea de iluminare stradală cu lungimea de 11 km, iar în 2023 - 8072m (harta). Grație implementării acestor proiecte, în sat funcționează un serviciu modern pentru cetățenilor. Astfel a fost diminuat riscul sporit pentru sănătatea și viața locuitorilor pe timp de noapte din cauza lipsei totale a iluminării stradale în sat.

Este știut faptul că pentru orice proiect realizat e primordial să asigurăm durabilitatea. Pentru serviciul de iluminare stradală este destul de dificil, pentru că asigurarea funcționalității acestui sistem implică cheltuieli lunare pentru achitarea consumului de energie electrică.

Identificarea soluției optime pentru asigurarea funcționării sistemului de iluminat stradal a fost o sarcină destul de grea pentru Primărie. Într-un final, în urma consultării populației, calculării cheltuielilor pentru achitarea pentru consumul de energie electrică, prin decizie de consiliu, a fost aprobată plata pentru acest serviciu, 20 lei pe lună, după principiul „Cine folosește, acela plătește”.

N/o	Denumirea	Nr. de conturi (gospodării)	Datorii 01.01.2024	Calculat 2024	Achitat	Datorii 01.01.2025	Achitat conform facturilor fiscale
1	Persoane fizice	755(398+357)	56100	144024	151030	49094,00	125210,96
2	Persoane juridice	10	16776	12000	1800	26976,00	
	TOTAL		71876	181700	152830 (84%)	76070,00	125210,96

Cu titlu de informație, conform datelor prezentate în tabelă, avem 755 de gospodării, beneficiare ale serviciului de iluminare publică, și 10 agenți economici (magazine). Pentru 2024 trebuia să fie acumulată suma de 181700 lei, însă s-a strâns de la gospodării și agenții economici, beneficiari, 152830 lei, adică 74% din ce se planificase. S-a achitat pentru lumina electrică suma de 125210,96.

Probleme la capitolul «Iluminare stradală»:

1. Plata cu întârziere a beneficiarilor, cu efort mare din partea angajaților primăriei și ai Oficiului Poștal. Cunoașteți cu toții că am stabilit împreună cu dumneavoastră că plătesc gospodăriile care au iluminare pe stradă. Fiecare beneficiar plătește pentru iluminare la Oficiul Poștal. Cu părere de rău, aproape fiecare al doilea gospodar, așteaptă să i se spună suplimentar, personal. O bună parte achită doar atunci când au nevoie de un certificat. Suntem nevoiți să pierdem foarte mult timp pentru a discuta, a convinge, chiar a constrânge în anumite situații pe cetățenii rău-plătitori.

Rugămintea noastră este să achitați de 2 ori pe an: în ianuarie-120 lei, în iunie 120 lei, pentru ca să muncim noi, angajații primăriei și ai O.P. mai eficient pentru dumneavoastră, și să nu pierdem timpul în zadar.

Reabilitarea drumurilor locale: În 2024 am reușit să reparăm 2246m de drum în partea din jos a satului, inclusiv 2071m- în variantă albă și 175m – în beton. Datele concrete sunt reflectate în tabela ce urmează:

Nr.	Strada	Sector	Lungimea (m)	Lățimea (m)	Suprafața (m ²)	Cheltuieli			
						Total (lei)	FR (lei)	BL	CC
1.	Republicii	Din jos	719 (pietriș, cu 2 treceri prin vad-beton)	4m	2876				
2.	Ialpug	Din jos	288 (pietriș)	3m	864				
3.	Olimp	Din jos	245 (pietriș)	3m	735				

4.	Stradela Republicii	Din jos	82 (pietriș)	3	246				
5.	Eminescu	Din jos	250 (pietriș)	3	750				
6.	Integrării	Din jos	215 (pietriș)	3	645				
7.	Sănătății	Din jos	272 (pietriș)	3	816				
8.	Tricolorului	Din jos	175 (beton)	3	525				
	TOTAL		2246m		7457	1696248	1130100,00	398148,00	168000

În total, în ultimii 8 ani, APL a reabilitat **12513** m de drum local. La acestea se adaugă și drumurile reabilitate prin programul guvernamental „Drumuri bune 1-3”: 1310 m (9600m.p.) de drum în asfalt (2018,2019) – străzile Ștefan cel Mare (de la Casa de Cultură-Biserică), Constantin Negruzzi (spre garaj), precum și 1150m (4600 m.p.) drum local în varianta albă (2020) - sector Moara. Deci, în total, din 2017 încoace, în Borogani au fost reabilitați **14973** m de drum local, dintre care :

1310m – în asfalt;

813m – în beton;

12850m – în piatră, variantă albă.

Investițiile în reabilitarea drumurilor în ultimii 8 ani sunt reflectate în tabela ce urmează:

Anul	Strada	Lungimea (m)	Investiții (lei)			
			Fondul rutier	Buget local	Contribuția comunității	Total
PRIMĂRIA						
2017	Dm. Cantemir, Miciurin, Eugen Doga Testimețeanu, Lozanciuc, Doina (piatră)	1630	476900	82000	135000	693900
2018	Traian, Stere, 31 August, Viilor, Unirii (sector din sus) + Memoriei (garaj-rândul 2) (piatră)	3158	476900	438300	156100	1071300
2019	Columna - cimitirul din jos până la Gavril Gh. + Dacia (M.V.Ciobanu) (piatră)	1294	474600	-	67800	542400
2020	Soarelui, Eroilor, Columna, Mircea Eliade (piatră)	1479	472000	-	197081	669081
2021	Grădinilor - COOPPRIM – Iazul din sus (piatră)	1548	480400	383647	77500	941547

2022	Strada 1 Mai, (beton) drumul de acces spre gunoiște(piatră)	895	2110600	208620	50000	2369220
2023	Strada 1 MAI (Grădinița)-beton	263	0,00	1043049	0,00	1043049
2024	Sectorul din jos (străzile: Republicii, Ialpug, Olimp, Integrității, Sănătății, Eminescu – piatră, Tricolorului - beton)	2246	1130100,00	398148,00	168000	1696248
Subtotal		12513	5621500	2553764	851481	9026745
DRUMURI BUNE						
2018	Strada Ștefan cel Mare- asfalt	710	+	-	-	-
2019	Constantin Negruzzi - asfalt	600	1199815	0,00	0,00	1199815
2020	Sector MOARA - piatră	1150	1377000	0,00	0,00	1377000
Subtotal		2460				
Total		14973	8198315	2553764	851481	11603560

Pentru 2025 preconizăm să reabilităm străzi din sectorul din Partea Rusiei, în limita surselor financiare disponibile. PROBLEME

Aprovizionarea cu apă din Prut. Grație acțiunilor întreprinse pe parcursul mai multor ani, pot să vă spun că astăzi suntem tot mai aproape de momentul când vom avea posibilitatea ca localitatea noastră să fie aprovizionată cu apă de la Prut, prin magistrala Leova – Iargara. Țin să vă amintesc că în baza parteneriatului stabilit între satele Borogani, Tigheci și Baiuș, în toamna anului 2020, am înaintat ADR Sud nota conceptuală a proiectului **Construcția apeductelor magistrale Iargara- Borogani, Iargara- Tigheci și a rețelelor de apeducte interioare în localitățile: Băiuș, Cociulia Nouă, Tigheci și Cuporani din raionul Leova.** Nota conceptuală a fost aprobată de către ADR Sud. Am trecut în a doua etapă de concurs și la 17.02.2021 a fost depus proiectul cu documentația tehnică. În 2022 proiectul a fost inclus în Documentul Unic de Program pentru anii 2022-2024 și va fi finanțat din sursele Fondului Național de Dezvoltare Regională. Tot în 2022 s-a inițiat procedura de licitație, din bugetele primăriilor beneficiare, dar și din partea Consiliului raional a fost transferată contribuția comunităților. Executarea lucrărilor au început în satele Baiuș și Tigheci în 2023, în 2024 au fost executate lucrări și pe sectorul Borogani- a fost trasată magistrala, turnat fundamentul pentru rezervoare. La 01.01.2025 este următoare situație: agentul economic care execută lucrările a executat lucrări în avans în volum de 13mln de lei. Pentru anul 2025, este alocată suma de 2.274.967,47. Din cauza datoriilor ADR Sud față de executant, la moment lucrările sunt stopate.

Bugetul total al proiectului- 32mln.223 mii lei.

Buget Borogani: 6mln.532 mii lei. Contribuția din partea comunității: 325 mii lei.

Satul Borogani este inclus în acest proiect cu partea de construcție a apeductului magistral Iargara-Borogani:

- Magistrala – 7,3 km;
- 1 stație de pompare;
- 1 castel de apă;

- 2 rezervoare (150m³);

4. Covorul tradițional moldovenesc- simbol al neamului.

Proiectul « Covorul tradițional moldovenesc- simbol al neamului » a fost implementat în cadrul apelului de granturi al GAL STEAUA BUGEAC. În cadrul proiectului a fost promovat covorul tradițional moldovenesc, imprimând elemente ale acestuia în pavajul ce a fost instalat în fața Casei de Cultură. Proiectul a fost finanțat din FNDAMR de către AIPA.

Bugetul total al proiectului: **434656,00 lei**

Grant: **165000,00 lei**

Contribuția comunității: **269656,0 lei**, inclusiv, **44540,00 lei** din partea cetățenilor, **225116,0 lei** din bugetul local.

DOMENIUL: EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

La capitolul «Eficiență energetică» țin să menționez 5 realizări, toate cu finanțare din fonduri externe:

- 1. Termoizolarea clădirii Grădiniței «Andrieș»;**
- 2. Creșterea performanței energetice a clădirii Grădiniței de copii «Andrieș» din satul Borogani, raionul Leova – cofinanțarea proiectului de termoizolare a Grădiniței «Andrieș»;**
- 3. Instalarea Centralei fotovoltaice la Grădinița «Andrieș»;**
- 4. Executarea lucrărilor de eficiență energetică la 81 de gospodării din localitate;**
- 5. Surse regenerabile – oportunități pentru un sat dezvoltat și asigurat**

Proiectele din acest compartiment vin să reducă vulnerabilitatea energetică a satului Borogani la schimbările climatice, dar și la crizele energetice din ultimii ani, prin executarea lucrărilor de termoizolare a clădirilor publice și a gospodăriilor private, dar și prin instalarea sistemelor de producere a energiei regenerabile(sistem fotovoltaic sau eolian).

1. Proiectul **Termoizolarea clădirii Grădiniței «Andrieș»** a fost implementat pe parcursul anului 2024, în parteneriat cu în baza Acordului de Cooperare privind creșterea eficienței energetice în clădirile publice prin intermediul proiectului MĂ IMPLIC. În cadrul proiectului au fost executate lucrări de termiozolare a pereților clădirii grădiniței și schimbarea tuturor ușilor exterioare. Finanțare- Agenția Elvețiană de Dezvoltare și Cooperare.

Bugetul total al proiectului: 1005894,19 lei

Grant: 804715,35 lei

Contribuție: 201178,84 lei

2. Proiectul **Creșterea performanței energetice a clădirii Grădiniței de copii «Andrieș» din satul Borogani, raionul Leova** a fost elaborat cu scopul de a compensa contribuția achitată în cadrul proiectului de termoizolare a Grădiniței «Andrieș». Acest proiect a fost finanțat din cadrul Programului Satul European. Astfel

a fost rambursată o parte din contribuția achitată: **150 244,36 lei**, contribuția achitată fiind în sumă de **201178,84 lei**.

3. Proiectul Instalarea Centralei fotovoltaice la Grădinița «Andrieș» este o activitate suplimentară inclusă prin Acord adițional la Acordul de Cooperare privind creșterea eficienței energetice în clădirile publice prin intermediul proiectului MĂ IMPLIC. În rezultatul investiției, pe acoperișul grădiniței, este instalată Centrala fotovoltaică cu puterea de 15 kW.

Finanțator- Agenția Elvețiană de Dezvoltare și Cooperare

Bugetul total: 281952,00 lei

Grant: 253756,8 lei

Contribuție: 28195,20 lei (10%)

4. Executarea lucrărilor de eficiență energetică la 81 de gospodării din localitate;

În luna decembrie a anului 2023 a fost semnat încă un Acord de Cooperare cu Fundația Centrul Moldo-Elvețian pentru Cooperare «SKAT» privind creșterea eficienței energetice în localitatea Borogani. În baza acestui acord, în localitatea noastră au fost executate lucrări de termoizolare a 81 de gospodării private. Astfel au fost termoizolate planșeurile caselor, au fost înlocuite uși și ferestre cu altele eficiente energetic, au fost termoizolați pereții.

Bugetul total: 2755000,00 lei

Grant: 2700000,00 lei

Contribuție: 55000,00 lei

5. Surse regenerabile – oportunități pentru un sat dezvoltat și asigurat

Acest proiect se va implementa în 2025, însă în 2024 s-a lucrat pentru atragerea fondurilor extrabugetare. Proiectul este implementat în parteneriat cu programul **Comunități rezistente la schimbările climatice prin abilitarea femeilor**, finanțare- PNUD- Suedia. Am colaborat în perioada anterioară 2022-2023 în procesul de creare a serviciului de evacuare a deșeurilor (pubele galbene, verzi, hărți, vizită de studiu la Iași, România). La etapa actuală urmează să investim în energia regenerabilă pentru a asigura necesarul de electricitate pentru 14 puncte de consum care sunt gestionate de Primărie: Grădinița, Casa de Cultură, Primăria, Biblioteca, 10 puncte de consum de iluminat stradal, prin instalarea unei turbile eoliene. (Despre modificarea legii- Comunități energetice)

Bugetul total al proiectului este de 47300,00 \$, echivalent cu 883611, lei

Grant: 30000\$, echivalent cu 560429,7 lei

Contribuția comunității: 323181,3 lei

DOMENIUL: AMENAJARE ȘI SALUBRIZARE

N / o	Denumirea lucrărilor	BUGET APROBAT			BUGET EXECUTAT				Cheltuieli 2023 (amenajare, salubritzare)
		Taxa pentru salubritzare	Taxa amenajarea teritoriului	Total	Taxa pentru salubritzare	Taxa pentru amenajarea teritoriului	Total	% Executare	
1	Reprofilarea drumului								88186,49
2	Salubritzare								52747,00
3	Drum								406618,00
5	Cosit, udat								9600,00
6	Pavaj Casa de Cultură								225115,00
7	Teren, salariu								24479,00
	Total	155400,00	8800,00	164200,00	148473,00	9000,00	157473	95,9	804745,49

Cu referire la salubritzare, țin să menționez că în anul 2024 pentru lucrări de amenajare și salubritzare au fost cheltuiți 804745,49 lei. Dar vă rog să atrageți atenția la informația prezentată în tabelul de mai sus. Din acest tabel rezultă că suma calculată pentru a fi colectată de la populație pentru aceste lucrări este mult mai mică- 164200,00, totodată constatăm că suma colectată este și mai mică- 157473,00 lei, adică a cincea parte din ceea ce am cheltuit. Ceilalți bani se iau din veniturile transferate de stat sau din alte venituri locale.

Ce s-a făcut? Câteva exemple:

- Salubritzarea cimitirelor;
- Reprofilarea drumurilor;
- Cositul mecanizat și manual, în parcul central, dar și pe spațiile publice unde nu este acces pentru tehnica specializată – 4 ori/ sezon;
- Au fost efectuate lucrări de îngrijire și înhumare a deșeurilor de pe teritoriul gunoștei autorizate;

De acest compartiment **Amenajare și salubritzare** țin și serviciul de evacuare a deșeurilor, pe care l-am pornit în 25 noiembrie 2022.

Deja fiecare locuitor cunoaște care sunt regulile.

Care este situația actuală?

La data de 01.01.2025 în total sunt semnate: 410 contracte: 396 contracte cu persoane fizice, 9 - cu persoane juridice, 5 - cu instituții publice.

Care sunt problemele?

1. Numărul mic de gospodari care au semnat contracte de prestare a serviciului de evacuare a deșeurilor. Dintre motivele evocate: Nu am gunoi; Cât gunoi încap în căldărușa asta? Nu vreau să plătesc contribuția! Nu cred că trebuie s-o plătesc! Trebuia să puneți tomberoane pe străzi, nu la fiecare gospodar!
2. Comunicarea dificilă - Nu toate persoanele ce au semnat contract au telefoane performante cu internet, cu aplicația viber.
3. Oamenii înțeleg că numaidecât trebuie să umple pubelele în intervalul dintre vizite.
4. Unii oameni, din cauza că nu vor să încheie contract, aruncă gunoiul la întâmplare: pe marginea drumurilor, prin râpe, etc.
5. Gospodarii care nu au contracte și duc gunoiul la gunoște, nu îl selectează!

În scopul asigurării echității, și motivării persoanelor ca să încheie contract de evacuare a deșeurilor, pentru anul 2024 a fost stabilită taxă diferențiată între cei ce au contract pentru deșeu și cei ce nu au. Astfel, dacă gospodăria are contract, i-a fost calculată taxa de salubritate 1 leu/lună de persoană care este înscrisă la domiciliu. Pentru gospodăriile ce nu au încheiat contract, 10 lei/lună de persoană care este înscrisă la domiciliu.

Această diferență de taxă nu este doar pentru a-i determina pe cei care se opun regulilor de salubritate stabilite la noi în sat, ci și pentru că anume aceste familii, pentru că își duc gunoiul singure, fac ca Primăria și Î.M. să cheltuiască mult mai mulți bani pentru menținerea curățeniei pe întreg satul. Astfel, să facem o comparație, cât spațiu ocupă o autospecială de gunoi, colectat de la 400 de gospodării, și cât ocupă gunoiul adus personal din 400 de gospodării care nu au contract?! Cred că este evident, cel puțin de 10 ori mai mult. De aceea suntem nevoiți mai des să facem lucrări de îngrijire a deșeurilor. Dar asta costă. Altceva, gospodăriile care nu au contract, nu selectează gunoiul. Din acest motiv, angajații Î.M., periodic, adună plasticul și alte deșuri reciclabile, aruncate de către gospodării care nu au contract, împreună cu deșeurile menajere, la gunoiște. Și asta costă bani. Încă ceva, Î.M. niciodată nu a evacuat deșeurile pe ploaie sau glod. Și nu de aceea că nu are transport cu care să răzbată pe astfel de timp, dar în primul rând, pentru a nu strica drumul, inclusiv pe cel de la gunoiște!

Mă adresez celor care duc singuri deșeurile la gunoiște. Drumul spre gunoiște a fost construit în 2022, s-au cheltuit mulți bani, și în doar 2 ani, a ajuns într-o stare dezastuoasă. Cine oare a stricat acest drum?! Cu siguranță că nu acei gospodari care au încheiat contract pentru evacuarea deșeurilor. Ca să fie reparat, tot banii noștri din bugetul satului îi vom cheltui. Adică, vom construi mai puțin drum pentru oamenii care încă nu au cel puțin drum de piatră sau mai puțin iluminat, sau nu vom putea niciodată să ajungem să construim trotuare, spații de odihnă ș.a., deoarece de fiecare dată cheltuim bani pentru a drege ceea ce strică cei ireponsabili, la care permanent cineva îi este dator să-i facă, să-i dea, să-i rezolve, la care permanent cineva este vinovat de problemele lui, numai nu el.

Atenție!

Dacă și în continuare se va atesta o atare situație, vom fi nevoiți să luăm măsuri restrictive, cum ar fi: amendarea, accesul limitat la gunoiștea din sat, etc.

Bineînțeles că nu ne dorim să întreprindem astfel de măsuri. De aceea vă rugăm să fiți înțelegători. Tot ceea ce se face în sat, se face pentru ca să trăim mai bine, mai civilizată, dar cu metode vechi, nu vom trăi pe nou! Și încă ceva! Da! Uneori anumite măsuri luate pentru a rezolva o problemă din sat, ni se par dure, prea radicale, nu ne sunt pe plac, chiar suntem impuși să ne schimbăm unele obiceiuri, să depunem efort în plus, dar trecând o perioadă și văzând schimbare, înțelegem că a meritat. Sunt sigură că efortul nostru comun și de această dată va da roade. Trebuie să înțelegem că dacă vrem să trăim într-o societate civilizată, e nevoie să respectăm regulile aprobate. Într-o comunitate democratică regula generală este: Minoritatea se supune majorității, or, regulile stabilite în sat sunt obligatorii pentru fiecare. Elementar, să ne gândim, ce s-ar întâmpla dacă de fiecare dată, fiecare dintre noi ar cere ca totul să se facă așa cum îi convine lui?!

Și în încheiere, în mod special vreau să mă adresez acelor persoane care din motiv că nu vor să se conformeze, amenință că vor arunca gunoiul oriunde:

Cui credeți că veți face rău? Primarului? Primăriei? Ecologiei? Guvernului? Nu, stimați consăteni! În primul rând tot dumneavoastră, pentru că gunoiul de pe marginea iazului sau de prin râpile din apropierea caselor dumneavoastră, în primul rând vă intoxică cu mirosul neplăcut, pe Dumneavoastră, apoi, cu ajutorul ploilor, ori de-a lungul timpului, putrezind, toate toxinele se duc în pământul din care mâncați sau în apele pe care le beți tot Dumneavoastră și familiile dumneavoastră. Iar dacă organizăm lichidarea gunoiștelor stihinice, tot din banii Dumneavoastră vom plăti persoanele, tehnica, pentru că ne-am săturat să tot strângem cu copiii, cu angajații din instituțiile din subordinea primăriei. Dumneavoastră știți cine strânge gunoiul: copiii noștri, vecinii, frații, colegii dumneavoastră. Eu vă chem să ne respectăm unii pe alții și sunt sigură că problema pusă acum în discuție va dispărea.

Și aș vrea, ca atunci când aruncați gunoiul la nimereală, să vă puneți întrebarea, ce ar fi dacă toți ar face ca mine.

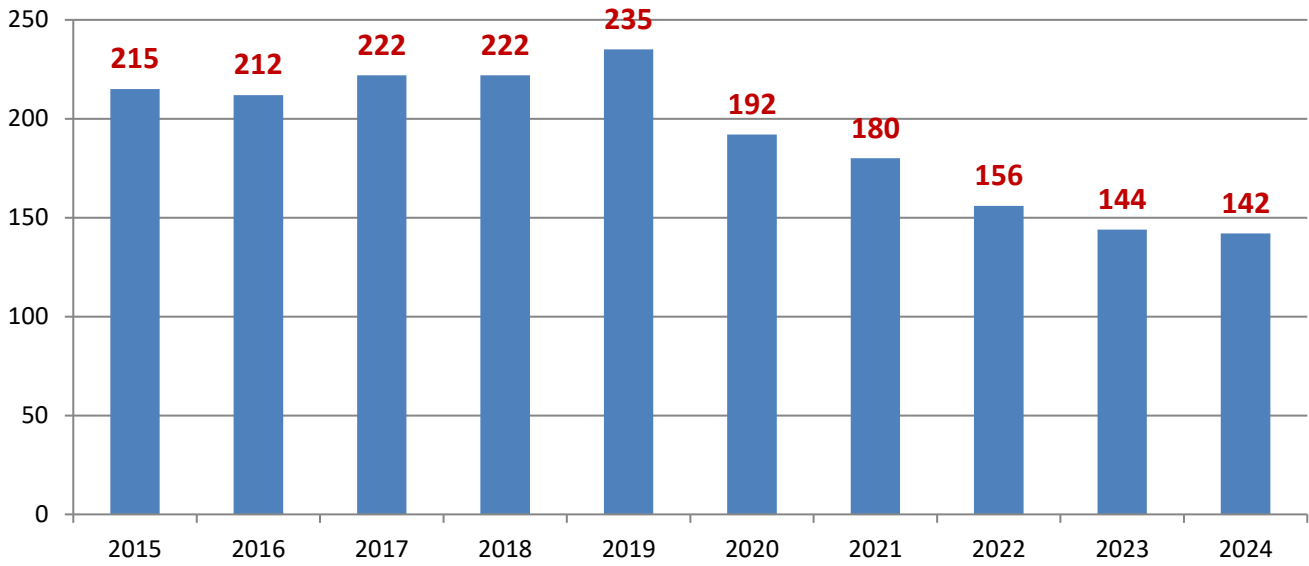
INVESTIȚII ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN SAT

Din instituțiile de învățământ din sat doar Grădinița „Andrieș” este în gestiunea primăriei. Conform p.6 din Regulamentul-tip al Instituțiilor de Educație Timpurie «Instituția de educație timpurie se subordonează organului local de specialitate în domeniul învățământului (în continuare OLSDÎ) în problemele proiectării, organizării, monitorizării și evaluării procesului educațional, a monitorizării/evaluării activității cadrelor didactice și manageriale, formării continue, atestării și reprofilării acestora, și fondatorului - în problemele dezvoltării bazei tehnico-materiale și didactice, a întreținerii instituției, organizării alimentației copiilor, salarizării personalului.», adică, în aspect financiar se consultă cu Primăria, iar de procesul educațional propriu-zis este ghidată de către Direcția de Învățământ Leova.

Grădinița de copii „Andrieș” din s.Borogani si-a început activitatea în a.1970. Este o institutie- tip pentru 140 locuri, dar pentru a încadra și copiii de 3 ani, în 2016 grădinița a fost extinsă prin adaptarea spațiului în gimnaziul și liceul din localitate pentru 2 grupe pregătitoare. În anul 2024 au fost înscriși 142 de copii cu vârstele cuprinse între 2-6(7) ani. Țin să menționez că dinamica în ceea ce privește numărul de copii este negativă

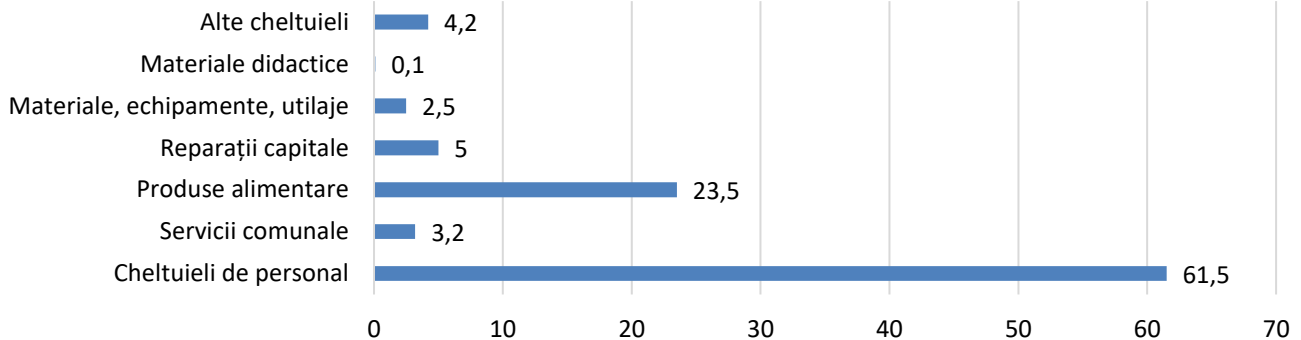
2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
215	212	222	222	235	192	180	156	144	142

Copii înscriși la grădiniță 2015-2024

Cheltuieli	Suma (mii lei)	%
Cheltuieli de personal	3365,7	61,5
Servicii comunale (gaz, energie electrică, canalizare, apă, telefon, internet)	176,1	3,2
Produse alimentare	1282,8	23,5
Reparații capitale	273,4	5,0
Materiale, echipamente, utilaje (uz gospodăresc, accesorii de pat, apă, veselă, etc.)	82,8	2,5
Materiale didactice	52	0,1
Alte cheltuieli	234,4	4,2
Total	5467,2	100

Cheltuieli Grădiniță- executat, 5467,2 mii lei

Date despre cadre

În această instituție activează un colectiv de 30 de angajați, inclusiv 12 cadre didactice și 18 persoane cu funcții nedidactice. Bugetul grădiniței, anual, alcătuiește aproximativ 51,6% din bugetul total al satului. Pentru a evalua cât de rațional sunt cheltuite resursele financiare în Grădiniță, am făcut următoarele calculi:

1. Raportul angajat/ copii – alcătuiește 1/ 4,73, adică unui angajat îi revine 4,73 copii.
2. Raportul resursele financiare cheltuite per copil: întreținerea unui copil în grădiniță în 2024, am cheltuit 38501 lei. Nu este rău că se cheltuie mult pentru un copil, dar e rău că o mare parte din acești bani – peste 60% nu se cheltuie pentru crearea condițiilor pentru copii, modernizarea mijloacelor didactice, ci se duc pentru salarii. Și, din nou, să nu fiu înțeleasă greșit, nu am nimic împotriva ca angajații să fie salariați decent, nu spun că trebuie concediați oamenii, ci sunt pentru a utiliza eficient aceste resurse umane, sunt pentru optimizarea cheltuielilor, sunt pentru creșterea numărului de copii înscriși la grădiniță. În acest scop, pe parcursul mai multor ani am monitorizat situația în ceea ce privește frecvența copiilor, nr. de copii în grupă și alți indicatori. Din cauza frecvenței reduse a copiilor, mai ales în lunile de iarnă, se practică comasarea grupelor, și din 3 grupe să fie făcute două, iar în scopul utilizării la maxim a posibilităților de includere a copiilor în procesul educational, am solicitat să se întreprindă măsuri pentru a înscrie copiii, de la 2 ani. Cu atât mai mult că anume astfel prevede Codul Educației, și mai ales că noi dispunem de condiții, de cadre didactice, ceea ce nu au alte sate. Chiar, la propunerea părinților, au fost organizate adunări părintești, în cadrul cărora a fost luată hotărârea și semnate acordurile de către părinți, ca să achite plata pentru alimentație pentru ziua în care copilul absentează nemotivat. Cu părere de rău, din motiv că administrația grădiniței nu a identificat un mecanism de evidență a produselor ce urmează să fie date părinților pentru ziua absentă, totul a rămas pe vechi.

Mă întreb, cum se va proceda cu cadrele didactice care își fac studiile acum? Ce perspectivă au ele?

Deci, în concluzie, propun ca administrația instituției să elaboreze și să prezinte până la 01.04.2025 Planul de optimizare și raționalizare la nivel de instituție, cu includerea soluțiilor enunțate mai sus, și nu numai;

În scopul realizării unui demers educational reușit și în baza paradigmei centrate pe copil, în 2024 au fost întreprinse o serie de măsuri:

- Termoizolarea clădirii cu vată mineral și schimbarea ușilor exterioare.
- Reparația capitală a pragurilor, inclusive balustradele;
- Montarea panourilor fotovoltaice cu capacitatea de 15kW;
- Reparații cosmetice în toate grupele: vestiar, sala de grupă, dormitor, galeriei, scărilor,

CULTURĂ – SPORT – TINERET

Cultura la Borogani este reprezentată de Casa de Cultură, Colectivul Folcloric „Busuioc Moldovenesc”, bibliotec și muzeu. În total în aceste instituții, care sunt în gestiunea primăriei, sunt angajate 11 persoane.

Pe lângă Casa de Cultură activează următoarele formații de creație artistică:

- Colectivul model ”Busuioc Moldovenesc”
- Colectivul de copii ”Lăstăreii”
- Colectivele de dansuri «Morărița» și «Sălcioară»

Necătând la faptul că fiecare instituție și angajat din cultură are obiective și obligațiuni specifice, ceea ce îi unește este scopul general menirea lor de a oferi și crea condiții de odihnă, relaxare pentru cetățeni, dar, în primul rând, au menirea de a păstra, valorifica și transmite urmașilor noștri tradițiile și obiceiurile, patrimoniul nostru cultural. De aceea, toate instituțiile culturale, toți angajații cooperează și organizează împreună evenimentele culturale din localitate, ne reprezintă la diverse concursuri raionale, naționale.

Vreau să menționez câteva din cele mai reușite și memorabile evenimente ale anului 2024:

- **Reprezentarea localității la activitățile cultural – artistice din raion, republică și internaționale. În anul 2024 colectivele de pe lângă Casa de Cultură au participat la:**
 - ❖ Festivalul Regional de Teatru "Teatrul-expresia vieții" desfășurat la data de 14 aprilie 2024, locul III
 - ❖ Festivalul raional ” De urat v-am tot ura”
 - ❖ ”Ziua Națională a Vinului” și ”Ziua Lucrătorului din Agricultură și Industria Prelucrătoare”, ediția 2024
- **Producerea spectacolelor și programelor de concert pentru prezentare în fața publicului:**
 1. **Festivalul - concurs ”Duminica Floriilor”**, ediția a II-a s-a desfășurat la data de 28 aprilie 2024, în Casa de Cultură Borogani. Au evoluat colectivele artistice de la: Casa de Cultură, Gimnaziul „Vasile Badiu”, Liceul Teoretic ”Grigore Vieru” și grădinița ”Andrieș din Borogani, corul bisericii din s. Bașcalia, colectivele artistice din Congazcicul de Sus, Filipeni, Cioc-Maidan.
 2. **Familia este totul** - cu acest generic la data de 14 mai 2024, Casa de Cultură în parteneriat cu APL Borogani a organizat un eveniment cultural-artistic dedicat familiilor jubiliare și familiilor cu mulți copii.
 3. **Campionatului Școlii Sportive Leova la Lupte Libere, ediția I.** Acest eveniment a avut loc la 29.06.2024. La Campionat au participat peste 150 de sportive din 14 localități ale R. Moldova și Ucraina. Sportivii din Borogani au câștigat premiul mare Cupa campionatului.
 4. 04.08.2024 la Borogani a avut loc deschiderea evenimentului dedicat Zilelor Diasporei „**NEAM/ NE-AM UNIT PENTRU VECIE**”. Anul acesta s-a desfășurat un meci de fotbal, expoziții ce au reprezentat țările de unde revin băștinașii. Colectivele artistice ale Casei de Cultură au întregit atmosfera cu un concert de zile mari, iar la final toți cei

prezenți la eveniment s-au prins în horă acompaniați de fetele din colectivul model "Busuioc Moldovenesc

Difuzarea informației despre serviciile și activitățile Casei de Cultură O puteți găsi pe pagina Primăria Borogani <https://www.facebook.com/primariaborogani/> sau pe pagina Asociația Obștească a băștinașilor din Borogani:

[https://www.facebook.com/Asociația Obștească a băștinașilor din Borogani/](https://www.facebook.com/Asociația%20Obștească%20a%20băștinașilor%20din%20Borogani/)

De domeniul cultural ține și activitatea bibliotecii publice.

Biblioteca Publică Teritorială ca centru comunitar de informare în anul 2024 a realizat următoarele acțiuni comunitare:

- Biblioteca Publică oferă spațiu pentru ședințele grupului de inițiativă locală **"Borogani Pune Umărul"** cu managerul Programului Civic NDI în Moldova, dl. Oleg Ivancioglo, totodată dna Sofia Răileanu, bibliotecară, este liderul grupului de inițiativă "Borogani Pune Umărul", în cadrul căruia identificăm cele mai stringente probleme din localitate și contribuim la soluționarea lor.
- **Cursul de e-servicii:** Guvernarea electronică a serviciilor publice - Instruire Online, pentru a obține abilități în solicitarea serviciilor electronice oferite de instituțiile statului cetățenilor prin intermediul tehnologiilor electronice, pentru a cunoaște tipurile de semnătură electronică (MSign) și modalitățile de plată online (MPay);
- Biblioteca Publică în parteneriat cu Asociația Obștească a băștinașilor a oferit suport informațional și sprijin educațional la implementarea cu succes a proiectului "Eficiența Energetică în satele din Moldova" - Proiectul MĂ IMPLIC".(termoizolarea a 81 de gospodării);
- Implicarea activă în elaborarea și implementarea proiectului « **Covorul tradițional moldovenesc- simbol al neamului.**»

5. Sport

Cultura nu poate fi percepută fără sport. De aceea, mai ales începând cu 2019, am întreprins pași concreți în vederea revitalizării sportului la Borogani. Cu acest scop am făcut o amplă campanie de informare, cercetare a problemelor din acest domeniu, tradițiile, necesitățile și preferințele locuitorilor, în special a tinerilor și, după aceasta am demarat lucrările de construcție a terenului de sport, am angajat, din bugetul local- 0,5 unități, un specialist responsabil de organizarea secției lupte libere și 0,5 unități – antrenor de fotbal, am stabilit un parteneriat eficient cu Școala sportivă raională. În Secția de lupte libere sunt înscriși 34 de copii dintre care 5 fete și 29 de băieți cu vârsta cuprinsă între 7 ani - 16 ani, iar în secția de fotbal – în jur de 35 de membri. Acțiunile întreprinse dau roade pe măsura așteptărilor. Astfel performanțele sportivilor noștri în 2024 au crescut: membrii secției de lupte libere au participat la 32 de competiții sportive, în cadrul cărora au câștigat 63 de medalii dintre care:

- 15 – Locul I
- 22- Locul II
- 26 – Locul III

În afară de competiții sportive a fost întocmit un plan de activități sportive ce a fost realizat prin implicarea tuturor instituțiilor publice din teritoriu: școli, casă de Cultură, biblioteci. Astfel, prin eforturi comune au fost realizate diverse competiții locale:

1. 8 mai – Eveniment cultural-sportiv Ziua Europei, în cadrul căruia tradițional s-a deschis sezonul sportiv la Borogani și au avut loc competiții la lupte libere.
 2. 02 iunie 2024 – Competiția de tenis de masa, responsabil dl Talai Tudor
 3. 07 iulie 2024, cursa de Ciclism la Borogani. Participanții au fost împărțiți în 3 grupe (8-9 ani; 10-11 ani și 12-13 ani), învingătorii fiecărei grupe au primit diplome și medalii conform locului ocupat. Activitatea este parte a Campaniei Națională ”Vara cu sens ACASĂ”. – Responsabili, Sofia Răileanu, Tudor Talai;
 4. 06 octombrie – Competiții amicale la baschet (Liceul teoretic ”Grigore Vieru” și Gimnaziul ”Vasile Badiu”), responsabil Paiu Valeriu;
 5. 27 octombrie 2024, Competiție la volei, responsabil Scripcaru Violina
- Și, ca o totalizare, aș vrea să menționez că

**În 2024 AU FOST ATRASE FONDURI EXTERNE ÎN LOCALITATE
ÎN SUMĂ DE **6386974,21 lei**, sub formă de granturi, inclusiv:**

Nr.	Proiect/finanțator	Total(lei)	Grant/ subvenție	Contribuție APL
1.	Extinderea rețelei de iluminare publică (Satul European)	1760428,00	1752828,00	7600,00
2.	Covorul tradițional moldovenesc- simbol al neamului (GAL, AIPA)	434656,00	165000,00	269656,0
3.	Termoizolarea clădirii Grădiniței «Andrieș» (MĂ IMPLIC)	1005894,19	804715,35	201178,84
4.	Creșterea performanței energetice a clădirii Grădiniței de copii «Andrieș» din satul Borogani, raionul Leova (Satul European)	150 244,36	150 244,36	0
5.	Instalarea Centralei fotovoltaice la Grădinița «Andrieș»	281952,00	253756,8	28195,20
6.	Executarea lucrărilor de eficiență energetică la 81 de gospodării din localitate	2755000,00	2700000,00	55000,00
7.	Surse regenerabile – oportunități pentru un sat dezvoltat și asigurat	883611,00	560429,70	323181,3
	TOTAL:	7271785,55	6386974,21	884811,34

Din totalul de fonduri atrase, 4073716,51 lei au fost valorificați pe parcursul anului 2024, 2313257,7 urmează să fie valorificați în 2025.

Drept concluzie, stimați consilieri, dragi cetățeni, cred că putem azi afirma că în 2024, am reușit să facem multe. Cu toate acestea, încă foarte multe mai avem de făcut.

Așadar, reieșind din raportul prezentat astăzi, precum și în conformitate cu planul strategic de dezvoltare a localității, pentru 2024 ne propunem următoarele priorități:

1. Asigurarea întreținerii și dezvoltării rețelei drumurilor publice locale;
2. Acordarea suportului informațional și logistic producătorilor agricoli la atragerea investițiilor și aplicarea dosarelor de obținere a subvențiilor în agricultură;
3. Valorificarea eficientă a resurselor financiare alocate din Bugetul de Stat și Bugetul Local;
4. Diminuarea datoriilor istorice ale contribuabililor și acumularea impozitelor și taxelor locale Promovarea printre locuitori a unui mod sănătos de viață;
5. Asigurarea aprovizionării cu apă potabilă de calitate prin Construcția apeductelor magistrale Iargara- Borogani, Iargara- Tigheci și a rețelelor de apeducte interioare în localitățile: Băiuș, Cociulia Nouă, Tigheci și Cuporani din raionul Leova.
6. Asigurarea și menținerea curățeniei în sat prin dezvoltarea în continuare a serviciului de colectare a deșeurilor menajere;
7. Asigurarea localității cu resurse regenerabile;
8. Implicarea cetățenilor, tinerilor în viața satului, în atragerea fondurilor extrabugetare;
9. Informarea cetățenilor;
10. Crearea serviciului de canalizare.

Bineînțeles că ne dorim ca lucrurile să se întâmple repede, dar trebuie să fim conștienți că schimbarea necesită muncă, timp și neapărat să acceptăm faptul că primarul de unul singur nu poate schimba lumea, e nevoie ca prioritățile pe care ni le-am trasat să fie priorități pentru fiecare dintre noi, fiecare om trebuie să fie implicat în acțiunile care îl privesc, să nu aștepte să facă ceva pentru el. Fiecare trebuie să aibă inițiativă, să își dorească să schimbe ceva, să pună mâna să facă, nu doar să vorbească. Să facă curat, să plătească taxe, să nu arunce gunoaie, să planteze copaci. Altfel zis, fiecare dintre noi trebuie să contribuie prin ce poate. Și încă o rugăminte: să ne învățăm să susținem, să promovăm, să apreciem ceea ce se face în sat de către alții, nu numai să criticăm, să judecăm! Și chiar dacă realizările satului nu sunt pe potriva așteptărilor noastre, să ne punem întrebarea: dar ce am făcut eu pentru ca să fie mai bine? Să ne facem o radiografie a acțiunilor noastre, a comportamentelor noastre și să recunoaștem că pe departe nu suntem perfecți.

Stimați consilieri, consăteni, am lăsat în urmă încă un an de activitate a primăriei, a instituțiilor subordonate, un an în care sunt conștientă că am sperat la mai mult decât am reușit să facem, dar Vă asigur că am făcut tot ce a fost omenește posibil ca să onorăm încrederea ce ne-a fost acordată.

Rămân în continuare de părerea că “Prin muncă grea, perseverență și credință în Dumnezeu îți poți trăi visul” Benjamin Carson
DOAMNE AJUTĂ!